

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Розглянуто проблеми підвищення ефективності роботи банківської системи та формування монетарної стратегії на основі таргетування рівня інфляції. Запропоновано оздоровити стан державних фінансів шляхом розширення податкової бази, зробити зміни у курсовій прив'язці гривні і замість долара ввести кошик валют, підвищити рівень монетизації економіки.

Аннотация. Рассмотрены вопросы повышения эффективности работы банковской системы и формирования монетарной стратегии на основе таргетирования уровня инфляции. Предложено оздоровить состояние государственных финансов путем расширения налоговой базы, провести изменения в курсовой привязке гривны и вместо доллара ввести корзину валют, повысит уровень монетизации экономики.

Annotation. The performance of the banking system and formation of a monetary strategy based on inflation targeting have been examined. Improvement of the condition of public finances has been proposed through broadening the tax base, implementation of some changes in the exchange rate of hryvnia by binding it to a basket of currencies instead of the dollar and increase of the level of monetization of the economy.

Ключові слова: монетарна стратегія, таргетування, інфляція, кредит, грошова маса.

Проблеми монетарної стратегії, вперше розглянуті західними дослідниками, в останні роки знайшли широке відображення в працях багатьох вітчизняних науковців, зокрема А. Гальчинського, А. Гриценка, О. Петрика, П. Юхименко, О. Яременка та інших економістів. Утім проблеми монетарної стратегії потребують подальшого вивчення, оскільки в Україні не повною мірою працюють принципи та механізми грошово-кредитної політики, перевірені світовою практикою. Так, у країні відсутня пряма кореляція між динамікою пропозицій грошової маси та динамікою цін, відсутня кореляція між обліковою та кредитною ставками комерційних банків [1].

Монетарна стратегія розбудовується навколо певного монетарного режиму. Фахівці визначають останній як систему інституцій і механізмів, які забезпечують досягнення монетарних цілей і рівноваги шляхом генерування стабільних очікувань суспільства щодо дій суб'єктів монетарної влади й очікувань останніх щодо реакції суспільства на свої дії. Найпоширенішими монетарними режимами є таргетування обмінного курсу, монетарне таргетування, таргетування інфляції. Таргетування обмінного курсу означає підтримання стабільності обмінного курсу гривні. При цьому дуже важливою проблемою є встановлення самого обмінного курсу. Так, наприклад, занижена вартість гривні, з одного боку, стимулює зростання нашого експорту, а з іншого, знецінює вартість національного багатства країни. Режим монетарного таргетування передбачає, що центральний банк заздалегідь оголошує свої наміри щодо зміни грошових агрегатів. Таргетування інфляції передбачає оголошення запланованих рівнів інфляції. Саме таргетування інфляції надає суспільству прості і зрозумілі орієнтири. Як показує світовий досвід, суб'єктами таргетування можуть бути: центральний банк, уряд, уряд спільно з центральним банком [2, с. 87]. Найявні місце і різні види режимів інфляційного таргетування. Повне інфляційне таргетування застосовується в країнах, які мають високий або середній рівень довіри з боку економічних суб'єктів до дій центрального банку. Вибіркове інфляційне таргетування застосовується у країнах, де рівень довіри до влади дозволяє підтримувати інфляцію на стабільному і передбачуваному рівні без цілковитої прозорості і відповідальності центрального банку за досягнення інфляційної цілі. Спрощене інфляційне таргетування застосовується у країнах, які проголошують широкі інфляційні цілі. Як правило, режим спрощеного інфляційного таргетування застосовується на час проведення в країні структурних реформ. Він є базовим для переходу до більш досконалих видів режиму інфляційного таргетування [3]. В Україні в умовах економічної нестабільності перехідного періоду було впроваджено режим таргетування обмінного курсу. Курсова стабільність ввела в економічну систему дуже необхідну передбачуваність, а курсовий протекціонізм дозволив підтримати орієнтовані на експорт сектори економіки. Але, як показує світовий досвід, проведення монетарної політики за умови застосування режиму інфляційного таргетування надає центральному банку порівняно більше можливостей для досягнення його основних цілей – стабільності національної грошової одиниці та сприяння економічному зростанню.

Для ефективного застосування режиму інфляційного таргетування необхідно таке: інституційна домовленість про цінову стабільність як пріоритетну ціль монетарної стратегії; оголошення середньострокового розміру для показника інфляції. В свою чергу, для забезпечення впровадження в народногосподарську економічну систему цих принципів необхідно: розробити чіткий механізм підзвітності центрального банку; оздоровити стан державних фінансів шляхом розширення податкової бази; зробити зміни у курсовій прив'язці гривні і замість долара ввести кошик валют. Автор вважає за можливе ввести у кошик окрім долара і євро ще і китайський юань. Зростання національної економіки неможливе без зростання платоспроможного попиту (виробничого і споживчого), а це потребує збільшення грошової маси. Зростання грошової

маси необхідне і для реструктуризації промисловості, ліквідації тіньового сектору. Особливо слід зазначити, що введення в комерційний обіг землі також потребує розширення грошової маси. Тому держава повинна сформувати довгострокову емісійну політику, яка б задовольняла вирішення цих проблем і в той же час не розкручувала інфляційну спіраль. Для розширення грошового обігу можливо використовувати збільшення грошової маси через кредити Центрального банку. Як показує світовий досвід, монетарній сфері притаманна консервативна стратегія розвитку, тому неприпустиме застосування різких корекцій динаміки грошових агрегатів. Необхідно підвищити рівень монетизації економіки до рівня монетизації економік розвинутих країн. В Україні частка банківського капіталу щодо валового внутрішнього продукту як мінімум в декілька разів менша, ніж аналогічний показник у розвинутих країнах Європи (Великобританія, Німеччина, Швейцарія та ін.). Це значно обмежує можливості банківської системи щодо підтримки національного капіталу.

Фундаментом перетворень може бути тільки добре розвинута й конкурентноспроможна фінансова система, тому необхідно продовжити політику підвищення рівня капіталізації банківської системи. Залучення коштів у банківську систему повинне стати завданням загальнодержавного значення. Оскільки основним кредитором вітчизняної економіки є населення, потрібно розробити заходи щодо збільшення фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Як показує дослідження, частка грошей поза банками у структурі грошового агрегату М1 зростає [4, с. 34]. Така тенденція негативно впливає на економіку, оскільки зменшує грошовий мультиплікатор, що призводить до скорочення можливості банківської системи створювати гроші, необхідні для забезпечення економічного зростання. Оптимальне використання комплексу монетарних інструментів дозволить створити в Україні сприятливі умови для економічного розвитку і підвищення конкурентоспроможності національних товарів на світових ринках.

Слід зазначити, що такі економічні показники, як зростання та зайнятість в довгостроковому періоді визначаються, у першу чергу, немонетарними чинниками (продуктивність праці, наукові досягнення в області технологій, накопичення капіталу та інші). І хоча всі вони в основному асоціюються з ефективною діяльністю уряду, центральний банк завдяки впровадженню своєї монетарної політики може сприяти економічному зростанню і зайнятості.

Для досягнення стабільного економічного розвитку економіки необхідно об'єднати зусилля центрального банку й уряду. Основа розвитку – низька та стабільна інфляція може бути забезпечена завдяки узгодженим діям банку й уряду під час формування монетарної та фінансової політики. При цьому слід зазначити, що центральний банк не повинен підтримувати дії уряду, які суперечать досягненню основної мети монетарної політики. Обґрунтоване пояснення центральним банком мети і способів її досягнення дозволить підвищити ефективність роботи всіх фінансових ринків. Необхідно розвивати фондовий ринок. Саме через його нерозвиненість виникають труднощі в регулюванні національним банком України грошової пропозиції шляхом проведення операцій на відкритому ринку. Слід продовжити політику підвищення рівня капіталізації банківської системи. Реалізація запропонованих заходів дозволить підняти рівень ефективності функціонування народного господарства України.

Наук. керівн. Філатов В. М.

Література: 1. Малик К. Н. Интеграційні процеси та розвиток фінансової системи України / К. Н. Малик. – Х. : ФОП Лібуркіна Л. М., 2006. – 224 с. 2. Гриценко А. А. Середньострокова монетарна стратегія: зарубіжний досвід та основні засади формування в Україні / А. А. Гриценко. – К. : Ірпінь, 2006. – 143 с. 3. Петрик О. Проблеми вибору цільового показника монетарної політики Національного банку України / О. Петрик // Вісник НБУ. – 2003. – № 7. – С. 2–7. 4. Грабовський О. М. Моніторинг монетарних показників України та їхній взаємозв'язок з макроекономічними індикаторами / О. М. Грабовський // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 7. – С. 21–35.